

مسئولیت پیشگیری، درمان و جبران خسارت کرونا

۳- بررسی‌های دقیق‌تر مبین این است که پروازهای نیویورک به شهر ووهان چین، درحال‌حاضر در جریان است و قیمت آن برای یک پرواز رفت‌وبرگشت به نرخ بی‌سابقه ۴۹۶ دلار تنزل پیدا کرده است.

مسئله اساسی این است که ویروس کرونا، بطور به‌شکل فراگیر وارد کشور ایران شد و در این زمینه دولت، سازمان هواپیمایی کشوری یا هواپیمایی ماهان، به چه میزان در جبران خسارات ناشی از بروز و شیوع این ویروس مسئولیت مدنی دارند؟

در ماده ۱۴ کنوانسیون شیکاگو مصوب ۱۹۴۴ که ایران نیز به آن ملحق شده و مقررات آن مطابق ماده ۹ قانون مدنی در حکم قوانین داخلی است، آمده است: «هر کشور متعاهدی موافقت دارد که برای جلوگیری از انتشار وبا، تیفوس (مسری)، آبله، تب زرد، طاعون و سایر بیماری‌های واگیردار به‌وسیله هواپیمای، تدابیر مؤثری که در هر مورد لازم بداند اتخاذ کند و برای این منظور کشورهای متعاهد با ینگاه‌های وابسته به نظارت بین‌المللی درخصوص تدابیر صحتی که نسبت به هواپیمای قابل اجرا می‌باشد مرتباً مشاوره خواهند نمود…».

همچنین مقررات و دستورالعمل‌ها یا ایکناو و سازمان بهداشت جهانی که از سال ۲۰۰۵ و با شیوع بی‌سابقه ویروس ایولا و سارس به‌رورسانی شده، کشورها را ملزم می‌کند تا اقدامات لازم را برای جلوگیری از «شیوع بیماری‌های واگیردار» که امکان شیوع آن در سطح جهانی ازطریق ناوبری هوایی بالاست، به انجام رسانده و کشورهای امضاکنده متعهد هستند تا در دوره‌های زمانی مشخص، اقدامات ضروری و لازم را انجام دهند. به‌طورکلی می‌توان گفت ایکناو یا سایر نهادهای بین‌المللی، به‌طور مداوم بهداشت حمل‌ونقل هوایی را تحت نظر دارند تا از شیوع بیماری‌های واگیردار جلوگیری کنند.

بعلاوه مسئولیت دولت درباره جبران خسارت ناشی از امراض فرامرزی از دو نظر قابل بررسی است؛ ۱- ازمنظر حقوق داخلی؛ مطابق اصل ۲۲ قانون اساسی: «حیثیت، جان، مال، حقوق، مسکن و شغل اشخاص از تعرض مصون است مگر در مواردی که قانون تجویز کند». همچنین مطابق اصل ۲۹ قانون اساسی، دولت در قبال سلامت و بهداشت شهروندان مسئولیت خطیری دارد. علاوه بر ای، دولت باید شیوع بیماری را در هر منطقه بلافاصله اطلاع‌رسانی کند، در غیر این صورت، زیان‌دیدگانی می‌توانند برمبنای قواعد عام مسئولیت مدنی از جمله قاعده تسبیب غرور، لاضرر، حسب مورد به ارگان‌ها و سازمان‌های مسئول مراجعه کنند. مقررات قانون مسئولیت مدنی مصوب ۱۳۳۹ به‌ویژه مواد ۵۰،۱ و ۱۱ از ظرفیت بسیار مناسبی در این زمینه دارد. اصلاح رفتارهای اجتماعی در این زمینه بسیار ضروری است. تقویت اعتماد سیاسی که ازجمله ریشه در بیان زود هنگام حقایق دارد و مسئولیت‌پذیری همگانی، می‌تواند عبور از گردنه کرونا را تسهیل کند.

۲- ازمنظر بین‌المللی: مسئولیت بین‌المللی دولت

در قبال اقدام فرامرزی در صورتی قابل تحقق است

که عمل متخلفانه بین‌المللی و انتساب آن به دولت

و ارگان‌های زیرمجموعه آن به نحو متعارف محرز و

مسلم شود.

با توجه به مراتب فوق مسئولیت دولت، سازمان هواپیمایی کشوری و هواپیمایی ماهان را در پیشگیری، درمان و جبران خسارت ناشی از ویروس کرونا، هرگز نمی‌توان نادیده انگاشت. به‌طور قطع دولت، متولی اصلی تأمین امنیت، سلامت و بهداشت تمامی آحاد جامعه بوده و مکلف بوده در چارچوب قوانین داخلی و بین‌المللی، تمامی اقدامات لازم در پیشگیری این بیماری انجام دهد. در حال حاضر نیز به دلیل شیوع این ویروس تکلیف دارد تمامی تدابیر لازم را تا ریشه‌کن‌کردن این بیماری خطرناک، به‌شکل «ملموس» و «عینی» عملیاتی کند. از طرفی سازمان هواپیمایی کشوری به عنوان یکی از ارگان‌های دولتی، نقش بسیار مؤثری در حفظ و حراست از حقوق عامه که بهداشت عمومی در آن تصریح شده، دارد. بدیهی است چنانچه شخص یا اشخاصی از بابت ابتلا به ویروس کرونا دچار خسارت مادی و معنوی شده باشند، با درنظرگرفتن تمامی اقتضات و اثبات تمامی ارکان دعوای مسئولیت مدنی می‌توانند به نهادهای سازمان‌های مسئول و ارگان‌های ذیربط در این زمینه مراجعه کرده و مطالبه خسارت کنند. روشن است که قضائیه به عنوان ملجا و پناهگاه تمامی شهروندان به دعوای آنها مطابق قانون رسیدگی خواهد کرد.

کرونا معیاری برای تاب‌آوری اقتصاد ایران

از منظر تاب‌آوری، اقتصاد ایران در حالی به مقابله با ویروس کرونا رفته است که براساس پیش‌بینی‌ها رشد منفی تا هشت درصد را تجربه خواهد کرد و نرخ تورم آن کماکان بالای ۳ درصد و نرخ بیکاری آن بیشتر از ۱۲ درصد خواهد بود. با این شرایط درآمدهای ارزی ایران از راه فروش محصولات کشاورزی، نهاده‌های دامی، فروش محصولات معدنی و صنعتی و گردشگری خارجی به دلایل خطر شیوع بیماری، کاهش چشمگیری داشته که مشکلات زیادی در سال آینده پیش‌روی دولت قرار خواهد داد. گویا است که اقتصاد ما به دلیل ضعف پشتوانه ارز، با مشکل تاب‌آوری در برابر تبعات اقتصادی این ویروس مواجه است. با افزایش انتشار و همه‌گیرشدن آن چالش جدی و مهمی پیش‌روی نظام اقتصادی و بهداشتی کشور قرار خواهد گرفت.

ادامه در صفحه ۱۳

مهمام سلیمان بیگی؛ آذر سال جاری، بعد از مذاکرات

و جلسات متعدد در مجمع تشخیص مصلحت نظام

قانون تسهیل تسویه بدهی بدهکاران بانکی، موسوم به

قانون حذف جرائم و سود مرکب بانکی، تصویب شد.

مطابق این مصوبه مجمع، بدهکاران بانکی تا پایان

سال، یعنی سه ماه فرصت داشتند تا به شعب بانک‌ها

مراجعه و درخواست خود را ثبت کنند؛ اما متأسفانه

دستورالعمل بانک مرکزی در این زمینه با دو ماه تأخیر

در پنجم اسفند سال جاری صادر شد. این موضوع از

این نظر که ممکن بود تولیدکنندگان همین کمک اندک

و کورسوی امیدی را هم که مجلس و مجمع تشخیص

مصلحت نظام برای‌شان به وجود آورده‌اند، از دست

بدهند، نگران‌کننده به نظر رسید. تاجایی‌که رئیس

کمیته پول، بانک و بازار سرمایه کمیسیون اقتصادی

مجلس در نامه‌ای خواهان ورود رئیس مجلس،

رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام و رئیس قوه

قضائیه به این موضوع شد. او ادعا می‌کرد حالا که

بانک‌ها نتوانستند مانع تصویب این قانون شوند، سعی

دارند از تمکین به آن شانه خالی کنند تا تولیدکنندگان

امکان بهره‌وری از این قانون را از دست بدهند. البته

پیگیری‌های «شرق» بر این ادعا صحه می‌گذاشت.

ظاهرا تعداد زیادی از تولیدکنندگان خاطره خوشی از

همکاری با بانک‌ها در این زمینه ندارند. به‌رروی دبیر

مجمع تشخیص مصلحت نظام بعد از هیاهویی که

این موضوع ایجاد کرد، از تمدید مهلت قانون «تسهیل

تسویه بدهی بدهکاران شبکه بانکی کشور» خبر داد.

این‌طور که رئیس شورای بانک‌های دولتی خبر می‌دهد

بانک‌های دولتی و خصوصی هم این روزها در بیانیه‌ای

برای همکاری اعلام آمادگی کردند.

ماجرای تعلل بانک‌ها در اجرای قانون چه بود؟

قانون تسهیل تسویه بدهی بدهکاران بانکی، موسوم

به قانون حذف جرائم و سود مرکب بانکی، بیستم آذر

در مجمع تشخیص مصلحت نظام تصویب شد. مطابق

مصوبه مجمع، بدهکاران بانکی تا پایان سال؛ یعنی

سه ماه فرصت داشتند تا به شعب بانک‌ها مراجعه

و درخواست خود را ثبت کنند. متأسفانه دستورالعمل

بانک مرکزی در این زمینه با دو ماه تأخیر در تاریخ

۹۸/۱۲/۵ صادر شده است. تعللی که در ابلاغ این

قانون انجام شد، این نگرانی را برای ایجاد می‌کرد که فرصت

باقی‌مانده به قدری محدود باشد که تولیدکنندگان

کورسوی امیدی را که مجلس و مجمع تشخیص

مصلحت نظام برای‌شان فراهم کرده، از دست بدهند.

برخی هم معتقد بودند که شعب بعضی بانک‌ها از

دریافت تقاضای تولیدکنندگان، به بهانه عدم وصول

بخش‌نامه و دستورالعمل، خودداری کنند. یکی از این

افراد رئیس کمیته پول، بانک و بازار سرمایه کمیسیون

اقتصادی مجلس بود که با انتقاد از تأخیر در اجرای

این قانون، از محمدحسین حسین‌زاده بحرینی، رئیس

کل بانک مرکزی، خواست با اطلاع‌رسانی گسترده

به ذی‌نفعان، جلوی سرپیچی بانک‌ها از اجرای این

مصوبه را بگیرد. او در یادداشتی در صفحه اینستاگرام

خود نوشت: «بانک مرکزی باید تا یک هفته یعنی تا

۹۸/۹/۲۷ به بانک‌ها دستورالعمل می‌داد و پس‌از آن،

بدهکاران بانکی تا پایان سال، یعنی سه‌ماهه سه

روز فرصت داشتند تا به شعب بانک‌ها مراجعه و

درخواست خود را ثبت کنند. دستورالعمل بانک

مرکزی به جای ۹۸/۹/۲۷ در تاریخ ۹۸/۱۲/۵ یعنی با

۶۸ روز تأخیر صادر شده است؛ چه کسی پاسخ‌گوی

ازدست‌رفتن ۶۸ روز از فرصت سه‌ماهه و ۶۸ روز تعلل

در اجرای قانون (مصوبه مجمع تشخیص مصلحت

اقتصاد

مهلت قانون «تسهیل تسویه بدهی بدهکاران شبکه بانکی کشور» تمدید شد

تأخیر ۶۸روزه در دسرساز

هستند که در جای‌جای کشور به اصلاح نیاز دارد؛

بنابراین قاعدا بوروکراسی زمان‌بر است. این قانون حتی

برای ابلاغ در بانک مرکزی هم زمان‌بر است و این‌طور

نیست که اگر امروز مصوب شود، فردا به دست تمام

بانک‌ها برسد. حتی به هر بانکی که می‌رسد لازم است

بانک آن را به شعب خودش ابلاغ کند آن هم به زبان

شعبه‌فهم، وقتی مطلبی به‌عنوان قانون آورده می‌شود،

به این معنا نیست که روشن است همه درون شعب

متوجه هستند که باید با آن چطور مواجه شوند. همه

اینها زمان می‌برد. در مجلس از ابتدای طرح این قانون

تا تصویب نزدیک دو سال به طول انجامید. فقط

سه ماه برای اجرا زمان گذاشتند، با توجه به قاعده

بوروکراسی کشور ما این اشکال دارد. اشکال بعدی

این است که با هیاهو و جنجال و نامه و همه‌جا زدن،

هیاهویی را ایجاد می‌کنند و برخی مسئولان رده‌بالای

کشور را بی‌جهت درگیر می‌کنند. هیچ اتفاقی

رخ نداده است و هرچه شده در مسیر عادی ابلاغ یک

قانون و ابلاغ آن به جزءء اجزای درونی بانک‌ها بوده

است.

او به اقدام از سوی بانک‌ها برای تمدید مدت قانون

مذکور اشاره می‌کند و می‌افزاید: برای اثبات حسن

نیت بانک‌ها باید بگوییم چند روز پیش از اینکه دکتر

محسن رضایی پیشنهاد دادند بازه زمانی این قانون را

تا خردادماه تمدید کنند، پیش از تمام هیاهوها، خود

بانک‌ها خواستند چون زمان کوتاه است و ابلاغیه دیر

به دستشان رسیده، خودشان سه ماه دیگر را برای این

قانون در نظر بگیرند. بانک‌ها خودشان به‌دنبال کمک

بودند. حتی در پاسخ به یکی از دوستان که در اعتراض

نامه نوشته بودند، گفتند که ما خودمان پیش از این قانون را

شما دست به اعتراض زبید در پی این بودیم که چون

دیر به دستان رسیده، فرصت طولانی‌تری برای آن در

نظر بگیریم. حتی دکتر همتی هم در جلسه‌ای گفته

بودند این قانون دیر آمده و اگرچه ما با تمام اجزای آن

موافق نیستیم؛ اما وقتی تصویب شده، باید اجرا شود؛

بنابراین از شبکه ای‌های خواشیر شده است. بعداز آن

رفتار کنند که به تولیدکننده‌ها کمک شود. بانک‌ها هم

این کار را انجام داده و می‌دهند. این دعوا بی‌معناست

و ریشه آن هم در این است که متأسفانه برخی افراد

سودجو، افراد تصمیم‌گیر را تحت تأثیر القاهای خود

قرار می‌دهند که نتیجه این می‌شود و سروصدا راه

می‌افتد.

صدای تولیدکنندگان

به‌منظور بررسی ماجرا از جانب تولیدکنندگان و

سنجش صحت و سقم ماجرای اعتراضات آنان، سراغ

نظام) است؟ مراجعات مردمی مکرر به این جانب،

حاکی از این است که شعب بانک‌ها از دریافت تقاضای

ذی‌نفعان این قانون، به بهانه عدم وصول بخش‌نامه و

دستورالعمل، خودداری می‌کنند. نگرانی من این است

که فرصت محدود باقی‌مانده را هم بانک‌ها با تعلل

در ابلاغ دستورالعمل بانک مرکزی به شعب خود، از

مردم بگیرند. رئیس مجلس و رئیس مجمع تشخیص

مصلحت نظام برای صیانت از مصوبه خود، لطفاً ورود

کنند…».

البته ماجرا به این یادداشت ختم نشد. چندی بعد

او در نامه‌ای به آیت‌الله رئیسی، رئیس قوه قضائیه، از

او درخواست کرد که شخصا به این ماجرا ورود کند تا

حقوق تولیدکنندگان پایمال نشود. حسین‌زاده بحرینی

در این نامه هم درساره تعلل برخی بانک‌ها در اجرای

دستور ابلاغ‌شده ابراز نگرانی کرده بود. همچنین در

بخشی از این نامه آورده بود: «به نظر می‌رسد برخی از

بانک‌های خصوصی که با وجود تلاش فراوان نتوانستند

مانع تصویب این قانون در مجمع تشخیص مصلحت

نظام شوند، با نفوذ در بانک مرکزی و دوزدن مصوبه

مجمع تشخیص، باعث تنصیع بخش عمده فرصتی که

مجمع به تولیدکنندگان داده بود، شده‌اند و اکنون نیز با

تعلل در ابلاغ دستورالعمل بانک مرکزی به شعب خود

و خودداری از اطلاع‌رسانی به ذی‌نفعان، دارند عملاً

قانون را از حیز انتفاع ساقط می‌کنند.»

دعوا بر سر هیچ وپوچ است

حمید تهرانرفر در گفت‌وگو با «شرق» درباره ماجرای

قانون تسهیل تسویه و ابلاغ دیرنگام آن می‌گوید:

فضای خیلی بدی برای بانک‌ها ایجاد شده است

و این فضا را هم افرادی که از تخصص‌شان انتظار

نمی‌رود، ایجاد کرده‌اند. حرف‌هایی می‌زنند که با

واقعیت‌های اقتصادی و بوروکراتیک ما تطبیق ندارد.

این قانون بعد از جلسات و مذاکرات متعدد در مجمع

تشخیص مصلحت نظام تصویب شده است. گذشته از

اینکه این کار چه اشکالات اساسی را در نظام بانکی

ایجاد می‌کند، در آذرماه تصویب شده است. بعداز آن

باید به‌عنوان یک قانون به مجلس بازگردد؛ سپس به

رئیس‌جمهور ابلاغ شود. رئیس‌جمهور این را به مراجع

ذی‌ربط ابلاغ کند و ... تمام اینها زمان‌بر است؛ ضمن

اینکه این قانون دوفوریتی هم نبوده است، به نظر من

هیاهو و دعوایی که دراین‌باره به راه انداختند، دعوا بر

سر هیچ‌ویوچ است. از ابتدا هم درنظرگرفتند سه ماه

برای قانون ذهنی به نظر می‌رسیده و هیچ وقت نشده

که بوروکراسی اداری ما با این زمان طی شود.

مسئولان نظام ما همواره درگیر بحث‌های مختلفی

دو نفر از تولیدکنندگان مشغول در حوزه کشاورزی و

صنعت رقیتم که مطابق قانون جزء مشمولان قانون

تسهیل تسویه بدهکاران بانکی محسوب می‌شوند.

فرهاد بهنیا، عضو هیئت‌مدیره انجمن قطعه‌سازان

در این‌باره به «شرق» می‌گوید: دو نوع پرداخت تسهیلات

وجود دارد؛ مشارکتی و غیرمشارکتی. بانک‌ها در خلا

نظارت بانک مرکزی همه عقود را مشارکتی کرده‌اند.

اگر تولیدکننده نتواند قسط بدهد، شروع به جریمه‌کردن

می‌کنند. تقریباً همه تولیدکنندگان در دو سال اخیر با

وضع اقتصادی‌ای که پیش آمده، در اقساط بانکی‌شان

با مشکل و جریمه مواجه شده‌اند. بسیاری از بانک‌ها تا

امروز به قانون تسهیل تسویه تمکین نکرده‌اند. اکنون

که پایان سال است، اگر بدهی تولیدکنندگان تسهیل

نشود، بدهی ایجاد می‌شود. ما هم هیچ بخش‌نامه‌ای

نداریم که نشان دهند سال آینده در این موضوع امکانی

برای ما وجود دارد. بانک‌ها شروع به لحاظ‌کردن جرائم

سنگین، به‌اجرا گذاشتن وثایق و... می‌کنند. در صنعت

قطعه‌سازی این مسئله به‌شدت عارض شده و بسیاری

از قطعه‌سازان دچار بحران شده‌اند. بانک‌ها فشار بسیار

زیادی به تولیدکنندگان آورده‌اند. این‌ها تنها درباره

قطعه‌سازان در سطح خرد بلکه برای شرکت‌های بزرگ

خودروسازی هم رخ داده است.

همچنین سعید احمدپنا، رئیس کمیسیون

کشاورزی اتاق بازرگانی سسندج و تولیدکننده بخش

کشاورزی که اتفاقاً عضو کارگروه ارتباط تولیدکنندگان

با بانک‌ها هم هست، به «شرق» اعلام می‌کند: به نظر

می‌رسد در حال‌حاضر تنها بانکی که به‌خوبی این قانون

را اجرا می‌کند، بانک کشاورزی است. برخی بانک‌ها

خیلی بدقلق می‌کنند، قانون ابلاغ شده بود، ولی اجرا

نمی‌کردند و زیر بار نمی‌رفتند تاجایی‌که برخی مجبور

شدند از کمک استاندارد و... استفاده کنند. افراد مراجعه

می‌کردند و در شعبه‌ها می‌شنیدند که چنین چیزی

نیست و اگر باشند هم هنوز ابلاغ نشده است. بانک‌ها

از تمکین شانه خالی می‌کردند، ضمن اینکه در کنار این

عدم تمکین آنان هیچ‌گاه در رابطه با جرائم و پرونده

بانکی تولیدکنندگان مستنداتی ارائه نمی‌کنند و در

محاسبات همه‌چیز برای تولیدکننده به‌عنوان مشتری

بانک شفاف است.

تمدید شد

دبیر مجمع تشخیص مصلحت نظام اندکی پیش

از تمدید مهلت قانون «تسهیل تسویه بدهی بدهکاران

شبکه بانکی کشور» که پیش از این ابلاغ شده بود، خبر

داد. محسن رضایی در گفت‌وگو با صداوسیما اعلام

کرد، مجمع با اصلاح مهلت و مواعید مصوبه آذرماه

خود، تسویه بدهی بدهکاران بانکی را تا پایان خرداد ۹۹

به تعویق انداخت. وی با اشاره به تأخیر بانک مرکزی